Ljusröd granit med röda strimmor. Höjd 4,60 m., bredd 0,90 m. Stenen är hög och smäcker, den längsta i Sverige. Runorna äro i allmänhet tydliga ehuru grunda. Ornamentet på baksidan, ett kors, är delvis mycket grunt hugget och därför i vissa detaljer osäkert. Huvudkonturerna äro dock säkra.

Inskrift:

×**herlfʀ**×**risþi**×**stin** : **eftiʀ**×**sunu**×**sina**×**uar**×**auk**×**þurgut**×**kuþ**×**halbi**×**selu**×**þiʀa**×**uel** | **þi**
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Hærulfʀ resti sten æftiʀ sunu sina **uar** *ok Þorgøt. Guð hialpi selu þeʀa vel. Þe*[*ʀ*] ...

»Härulv reste stenen efter sina söner **uar** och Torgöt. Gud hjälpe deras själ väl. De ...»

Till läsningen: 1 **h**, bistavarna mötas till vänster om hst. 2 **e** är säkert stungen. R. 3 är osäker. Jungner resonerar: » 3 **r͡u** (?), övre delen av bst är säker, ehuru grunt huggen; emellertid har den inemot hst lutande bst fortsatts ett stycke uppåt, så att den undre delen av runan fått utseende som **u**. Den ifrågasatta **u**-bst går ej fullt skönjbart ända fram till hst. Det synes sannolikt, att **r**-runan blivit korrigerad för att återge ett uteglömt **u**.» Till detta bör dock anmärkas, att hela runan med undantag av bst:s övre del är grund och osäker. Någon fortsättning av bst:s nederdel inemot hst kan knappast skönjas. Runan kan sålunda vara **r** men knappast binderuna **r͡u**. Sk efter 6 **ʀ** står i en flagring och är mycket grunt. 8 **i**, 12 **s**, 14 **i** och 15 **n** äro likaså grunda. Sk efter 15 **n** är osäkert. Något ovanför mitten på hst till r. 16 finns en fördjupning, som förefaller att vara huggen; från hst går här vinkelrätt åt höger (i inskriften) en 1 cm. lång, bred skåra. Hst ovanför bst i 23 **n** är svag. Mellanleden i 25 **s** är bortvittrad. 38 **g** är stungen. I 41 **k** finns mellan hst och bst en grund fördjupning med osäker kant, som knappast kan vara huggen. 50 **e** är tydligt stungen, likaså 58 **e**. De innanför runslingan stående runorna 60–61 **þi** äro — liksom flera av de föregående — grunt huggna men synas säkra. Dessa markera troligen början till en fortsättning av inskriften, som ristaren dock avbrutit.

Namnet *Hærulfʀ* (*Hæriulfʀ*) förekommer i några få vikingatida runinskrifter, Sö 88, U 1156, L 1288 (Småland), DR 15. Det är även känt från urnordiska inskrifter, Stentoften (DR 357), Istaby (DR 359), Rävsal (L 2033). R. 29–31 **uar** uttrycka enligt H. Jungner ack.-formen av ett mansnamn *Verr* (fisl. *verr* 'man'). Jfr appellativet **uar** (ack.) på Vg 115. På detta namn finnas emellertid endast enstaka mytologiska exempel. Ett annat skäl till tveksamhet är r. 30 **a** i stället för väntad **i**-runa. Däremot är det tänkbart, att samma **uar** ingår som förled i några namn på uppländska och sörmländska runstenar, vilka till sin tolkning äro ovissa (Sö 204 **uarfaitr**, Sö 210 **uarasi**, U 718 **uar:asi**, U 337 **uarkas**, U 357 **uarhas**). Det torde inte heller vara uteslutet, att namnet är fsv. *Øiarr* (fvn. *Eyarr*). Detta förekommer på Sö 143 **ayar** (nom.), Ög 154 **auar** (ack.), **auvars** (gen.) samt eventuellt Öl 21 **euar** (ack.). Det finns visserligen icke något exempel i runinskrifterna på namnet med diftongen kontraherad. Till jämförelse kan emellertid erinras om Vg 62 **uuit** (ack.), fsv. *Øivindr*, med motsvarigheter i runinskrifter från andra landskap. Om *Þorgøtr*, som förekommer även på Vg 128, se Sö 336.

Hj. Lindroth har en avvikande mening om inskriftens slut, som han tolkar *u* × *ilþi* 'u(r skärs)elden'. Ett sådant uttryck saknar motsvarighet i andra runinskrifter, medan paralleller till den här föreslagna tolkningen föreligga i flera fall, Ög 220, DR 96 och 337. I sistnämnda danska runinskrift från Skåne följes dessutom bönen för de döda av ett meddelande om dem, så som troligtvis även varit avsikten på Vg 117. Även de båda första namnen uppfattar Lindroth annorlunda: *Hilfr* och *Var*.

118. Slädene sn, utanför kyrkogården.

Pl. 87.

Litteratur: B 988, L 1366, T 20. Ransakningarna 1667–1684 (tr. i VFT 4: 5–6, 1932, s. 118); J. Hadorph, Annotationskladd (i: J. Peringskiöld, Monumenta 9, tr. i VFT 2: 1, 1901, s. 74); J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 49; C. G. G. Hilfeling, Resa juli 1792, s. 9 (red. av P. Tham i KB F m 57: 1); Kyrkoinventarium 1829 (ATA); P. A. Säve, Berättelse 1863, s. 135 f. (ATA, tr. i ATS 3, 1873, s. 147); C. J. Ljungström, Kinnefjerdings och Kållands härader (1871), s. 55; M. F. Lundgren, Spår av tro

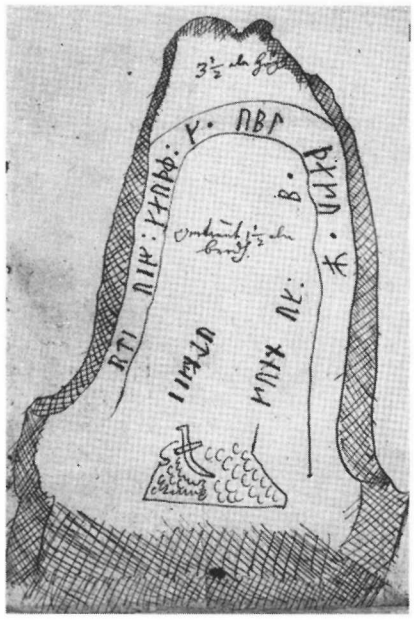

Fig. 186. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården. Efter teckning i Ransakningarna.

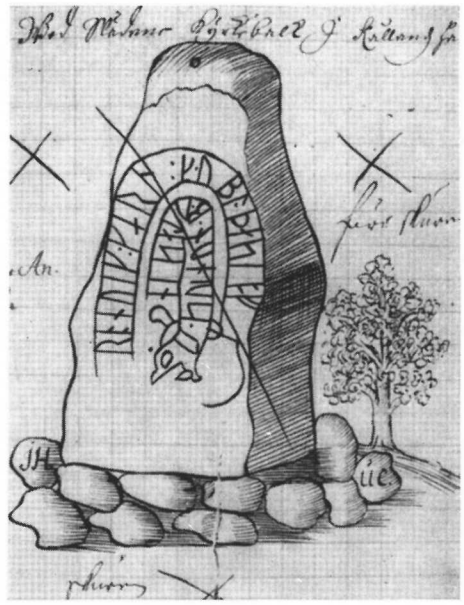

Fig. 187. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården. Efter teckning av Christofersson.

och kult i fornsvenska personnamn (i Upps. Univ. Årsskr. 1880), s. 33; R. Hjorth, Beskrifning öfver Wiste härad (1902), s. 121; J. Sandström, Anteckningar om fornlämningar 1903 (ATA); N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 59; O. Sjögren, Sverige 4 (1933), s. 309.

Äldre avbildningar: Teckning i Ransakningarna, återgiven i VFT 4: 5–6, s. 119; E. Brenner, bläckteckning 1669 (i KB F m 27, s. 5), renritning 1670 (i KB F l 4 c, s. 33); J. Hadorph och P. Törnewall, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 988); U. Christofersson, bläckteckning 1687 (i KB F l 7 a, bl. 10); Hilfeling, bläckteckning (i a.a.); bläckteckning av okänd (i Tham, Diverse Antiqvariska Anteckningar, i Bautil, tillh. kapt. E. Malmberg, Ulriksdal); Säve, bläckteckning (i a.a.); A. G. Ljungström, teckning (återgiven i Ljungström a.a.); O. Erlandsson, träsnitt (i T 20).

Runstenen står rest vid sydöstra hörnet av Slädene kyrkogårdsmur, intill och utanför själva muren, Ö om uppfartsvägen till kapellet. Slädene kyrka nedrevs 1848, då församlingen fick gemensam kyrka med Sparlösa. På Slädene kyrkogård byggdes 1923–24 ett rödmålat träkapell.

Källorna vittna alltsedan 1600-talet om att stenen har haft samma plats. *Ransakn.*: »Finss en Steen i Kyrkiobalken widh Slädenes Kyrkio i Kållandz häradt, med Runeskrifft rijtat». E. Brenner: »Slene Kyrke Backe». U. Christofersson: »Wed Slädene Kyrkebalk». J. Hadorph tillägger dock, att den skulle vara »tagen af ett stort steen kumel strax ofuan i gärdet, öster om kyrkan». Enligt en folktradition, meddelad av C. G. G. Hilfeling m.fl., skulle stenen tidigare »jemte en annan [en bautasten] tient till Klockestapel». Genom klockaxelns nötning skulle urtagningen i toppen av stenen ha uppkommit.

Grovkornig gnejs. Ristningen är utförd på en tämligen jämn, hornbländerik förklyftningsyta. Höjd 2 m., bredd 0,85 m.

Inskrift:

ronuig : karþi : kubl · þasi · oftiʀ suinuk : buta sin
5 10 15 20 25 30 35

Rannvig gærði kumbl þøsi æftiʀ Svenung, bonda sinn.

»Rannvig gjorde detta minnesmärke efter Svennung, sin make.»

Till läsningen: Inskriften börjar utan sk. I 2 **o** är ett kort parti av hst bortvittrat vid den övre bst. Bst t.v. om hst i 3 **n** är svag. 6 **g** är säkert stungen. Hst i 11 **i** är delvis bortvittrad. R. 12–19 nå ej upp till

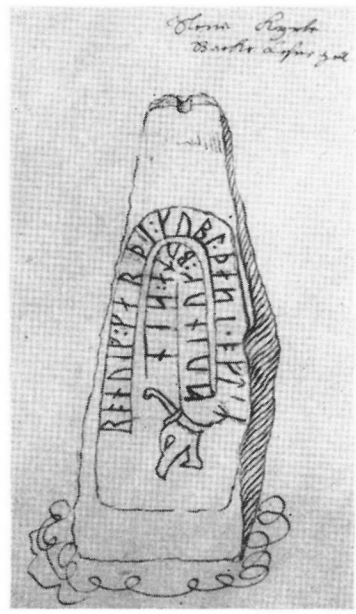

Fig. 188. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården. Efter teckning av Brenner i F m 27.

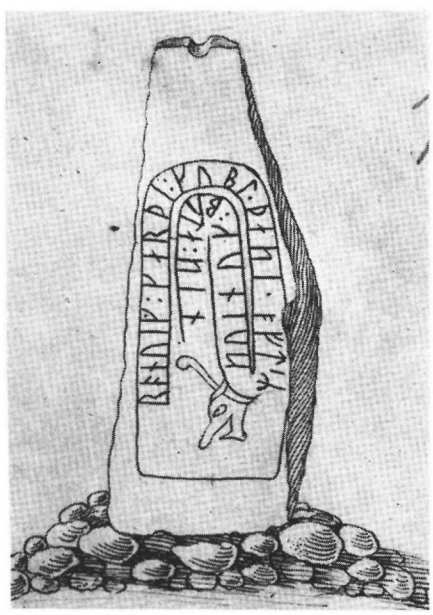

Fig. 189. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården. Efter teckning av Brenner i F l 4 c.

Fig. 190. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 988).

den yttre ramlinjen. Övre delen av 12 **k** är grunt ristad. Partiet mellan hst och bst i 16 **þ** är vittrat. 21 **f** har mycket svaga bistavar. R. 22–24 äro något osäkra på grund av ristningsytans ojämnhet och vittring. 22 **t** har svaga och delvis bortvittrade bistavar. 25 **s** är säker, har tydlig stolsform. 27 **i** har vid mitten av runan möjligen spår av en osäker och därtill osannolik punkt. 30 **k** är vittrad men säker. 32 **u** är upptill grund genom vittring. I 34 **a** är hst nedtill huggen i ett hårt kvartsparti och är där numera osynlig till följd av att ytlagret fallit bort. Bst är djup och tydlig t.h. om hst. 23 cm. nedanför 37 **n** finns en djup och tydlig punkt.

— Mellan 34 **a** och 35 **s** har Brenner med orätt läst sk. I övrigt överensstämmer hans läsning med ovanstående. Detsamma är fallet med Torins läsning. Avvikande läsningar äro däremot följande. Hadorph: 6 **k**, 20 **e**, **n**-runa mellan 32 **u** och 33 **t**. Dessa avvikelser finnas emellertid ej på träsnittet i *Bautil*. Däremot finns där en punkt efter 28 **n**. — Hilfeling: 5 **a**, 6 **k**, 20 **i**, r. 24 och 28–30 olästa, 33 **þ**. — Säve: 6 **k**, läsningen avbruten efter 20 **o**; »men storm och hällregn hindrade att fullkomligt anteckna den svårläsliga inskriften».

Rannveig är enligt Lind »ett av de mera brukliga kvinnonamnen både i Norge och på Island», känt redan från 800-talet. Egendomligt nog är, utöver inskriftens *Rannvig*, namnet icke belagt i svenska källor; Lundgren o. Brate anför icke ett enda exempel. *Svenungʀ* är »rätt vanl.» enligt Lundgren o. Brate, »sällsynt på Island» enligt Lind, som även konstaterar: »Äfter landnamstiden visar sig namnet i Norge först på 1200-t.». De svenska beläggen hos Lundgren o. Brate härstamma alla från 1300-talet och senare. Dessutom finns namnet på Sö 7, eventuellt även på Sö 10. I Danmark är variantformen *Svening* allenarådande, medan *-ung*-avledningen helt saknas.

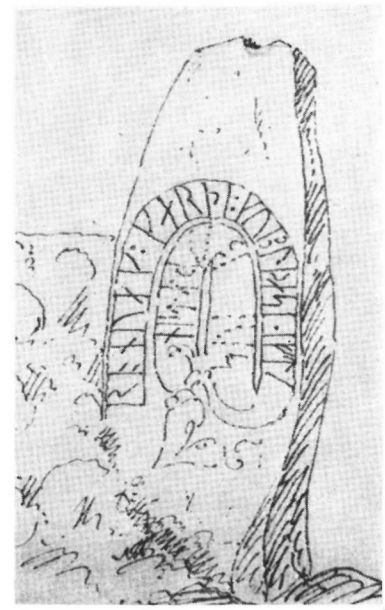

Fig. 191. Vg 118. Slädene sn, utanför kyrkogården.
Efter teckning av Hilfeling.

119. Sparlösa sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 90–105.

Litteratur: L 1379, T 87. Petrus Ionæ, Anteckning $^{26}/_{4}$ 1672 (avskr. i J. P. Carlmark, Antiqviteter 1, Stifts- o. Landsbibl., Skara); J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 94; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); P. A. Säve, Berättelse 1863 (ATA), s. 136 (tr. i ATS 3, 1873, s. 137); K. Torin, Brev t. Riksantikvarien (B. E. Hildebrand) $^{9}/_{7}$ 1876 (ATA); G. Stephens, ONRM 3 (1884), s. 487, Handbook (1884), s. 251 f.; E. Brate o. S. Bugge, Runverser (ATS 10, 1887–91) s. 412; S. Bugge i Norges Indskrifter med de ældre Runer 1 (1895), s. 213, Sparlösa-Indskriften (i: VFT 2: 8–9, 1908, s. 104 f.); R. Hjorth, Beskrifning öfver Wiste härad (1902), s. 109; J. Sandström, Anteckningar om fornlämningar 1903 (ATA); L. Fr. Läffler, Om Sparlösa-stenen, dess två runinskrifter och dess bildfält (i: VFT 2: 6–7, 1907, s. 81 f.), Om Sparlösa-stenens äldre runinskrift 2 (i: VFT 2: 8–9, 1908, s. 106 f., Formen **airikis** i Sparlösainskriften (i: VFT 3: 1–2, 1910, s. 42); O. Sjögren, Sverige 4 (1933), s. 308; O. von Friesen i Runorna (Nordisk kultur 6, 1933), s. 146, 167, 175, 226, Sparlösastenen (VHAA:s Handl. 46: 3, 1940); Handlingar 1937 (restaureringsrapport), 1939 (skyddsåtgärder), 1943 (B-ofalinbehandling, uppmålning) i ATA; A. Nordén, Rökstenen (i: Stockholmstidningens söndagsbilaga $^{14}/_{5}$ 1935), i Stockholmstidningen $^{27}/_{11}$ 1937, $^{8}/_{8}$ 1941 och $^{12}/_{7}$ 1942, i Fornvännen 1940, s. 321 not 22, Bidrag till svensk runforskning 2 (i: Antikvariska studier 1, VHAA:s Handl. 55, 1943, s. 188 f.); H. Jungner, Brev $^{6}/_{8}$ 1937 t. E. Wessén (ATA), Röster i radio 1938: 9, Sparlösastenen, Västergötlands Rök (i: Fornvännen 1938, s. 193 f.), När kristendom och fornsvensk gudatro möttes (i: Religion och Kultur, årg. 9, 1938, s. 70 f.), i Skaraborgs Läns Tidn. $^{30}/_{12}$ 1938, Sparlösastenen i ny tolkning (i: Nordisk familjeboks månadskrönika 1939: 3, s. 199 f.), i Skaraposten $^{28}/_{3}$ 1939, i Karlstad tidning $^{5}/_{8}$ 1939; Ivar Lindquist, Religiösa runtexter 2, Sparlösastenen (Skrifter utg. av Vet. soc. i Lund 24, 1940); O. Almgren, Resan till Valhall (i: Uppländsk bygd, 1940, s. 29 f.); W. Krause i Göttingische Gelehrte Anzeigen 1940, s. 196 f., 1943, s. 258 f.; 'Runa' [Lis Jacobsen] i Gads Danske Magasin, sept. 1943, s. 430 f.; Åke V. Ström, Vetekornet (1944), s. 35 f.; R. Hentzel, En nordisk Odysseus (i: Morgontidningen $^{5}/_{6}$ 1946), Sparlösastenens gåta (d:o $^{13}/_{5}$ 1947); H. Wideen, Minnesvårdar och gravkor (i: Skara stift i ord och bild, 1949), s. 314 f., Västsvenska vikingatidsstudier (1955), s. 242 f.; A. Bæksted, Målruner og troldruner (1952), s. 22, 31; C. J. S. Marstrander, Om innskriftene på Sparlösastenen (i: Norsk tidsskrift for sprogvidenskap bd 17, 1954), s. 503 f.; E. Wessén, Svensk språkhistoria 3 (1956), s. 39, Om vikingatidens runor (Filologiskt 6, 1957). s. 7, 9 f., 12, 13, Runstenen vid Röks kyrka (VHAA:s Handl. Filolog.-filosof. serien 5, 1958), s. 28 f., 71; A. Schück, Skottkonung (i: Namn och bygd 1956), s. 203.

Äldre avbildningar: E. Brenner, bläckteckning 1669 (i KB F m 27, s. 15), renritning 1670 (i KB F l 4 c, s. 35); J. Hadorph och P. Törnewall, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta); Ulf Christofersson, bläckteckning 1687 (i KB F l 7 a, bl. 9); osign. och odat. bläckteckning (i Liljegrens Fullständig Bautil, ATA); J. G. Liljegren, Runlära (1832), pl. 1; Säve, bläckteckning (i a.a., s. 136); S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 87, även återgivet i Läffler a.a. 1907); O. von